

СПЕЦИФІКА ВИКОНАВСЬКИХ ТРАДИЦІЙ «МАЛЕНЬКОЇ ДЖАЗОВОЇ МЕСИ» Б. ЧІЛКОТТА

Боб (Роберт) Чілкотт – сучасний британський композитор, відомий хоровий диригент. Розмаїття та багатогранність його творчості виявляється у зверненні до стилістики англійських хорових традицій, фольклору, григоріанського хоралу, англійських гімнів, спірічуелсів тощо. Найбільш яскраво Б. Чілкотт проявив себе як хоровий композитор. Концепція творчого доробку митця полягає в поєднанні двох різних традицій – духовного жанру та джазу.

«Маленька джазова меса» була створена у 2004 році для жіночого (дитячого) триголосного хору у супроводі фортепіано. У примітках до твору знаходимо авторську ремарку про заохочення виконавців вільно трактувати структуру аккомпанементу і, якщо доречно, додавати ударні й контрабас. Як вказують дослідники, «месу Б. Чілкотта цілком можна вважати зразком “художнього джазу”» [3, с. 70].

Твір – невеликий за обсягом (5 частин) та при всій яскравості музичної мови не є складним для виконання за складом письма. Такий фактурний вибір сприяє легкості звучання голосів (подібно до ангельського співу). Оригінальною є образна сфера твору: чотири частини в медитативно-молитовному ключі, і тільки одна («*Gloria*») – в дієвому. Кожну частину умовно можна прирахувати до окремих різновидів жанру джазу: I - *Latin Jazz*, II - *Rhythm and blues*, III - *Jazz lounge*, VI - *Jazz-funk*, V- *Blues*.

Меса Б. Чілкотта – широко відома, її виконання лунало майже на всіх континентах. На просторах мережі інтернет можна ознайомитися з великою кількістю інтерпретацій: дитячих хорових колективів та ансамблів, мішаних професійних і аматорських хорів. Вперше меса була виконана у 2004 році хоровим колективом у складі 400 співаків з джазовим тріо. Інструментальний супровід твору написаний у манері вільної імпровізації, що властиво джазовій

музиці. Найчастіше месу можна почути в оригінальному звучанні (тільки у супроводі фортепіано), наприклад у виконанні хорів «*Auckland Youth Choir*» (Нова Зеландія), дівочого хору «*Діва*» (Литва), народної хорової студії «*Струмочок*» (Україна). Такому варіанту притаманна легкість та прозорість звучання. Якщо до супроводу додати перкусію, твір заграє новими фарбами, проявиться дух автентичної джазової стилістики, гострість темпоритму. Так виконують хорові колективи «*University of Utah A Cappella Choir*» (США), «*Skowronki Girls' Choir*» (Польща), «*The Oxford Choir*» (Велика Британія), дівочий камерний хор «*Anima*» (Україна). Імпровізаційний підхід до акомпанементу проявився у виконанні хору шанхайського університету Фуданя, де використаний інструментальний ансамбль з двох фортепіано. В хорі «*Hiramatsu Mixed*» (Японія) під час співу залучаються танцювальні рухи та світлові ефекти, що додає динамічності та яскравості твору. Також існують версії виконання окремо II частини меси «*Gloria*» - настільки яскраво в ній відображається танцювальний колорит джазової стилістики.

Оригінальність музичної мови «Маленької джазової меси» Б. Чілкотта наштовхує й на різноманітні техніки виконання твору. Так, меса представлена в різних манерах співу: академічна, естрадна, джазова. Наприклад шанхайський хор Фуданя відобразив характер деяких частин твору саме в естрадній імпровізаційно-розслабленій манері. Муніципальний хор «*Ханам*» (Корея) співає месу ритмічно стримано, в академічній манері. Супроводжує твір інструментальний джазовий гурт «*Cos*», виконання якого поєднує імпровізаційну розкутість музичного супроводу з деякою педантичністю та ритмічною стабільністю хору. Жіночий хор «Голоси Сінгапуру» виконує месу в естрадній манері, використовуючи такі вокальні прийоми, як глісандування та свінгування, що надає звучанню більшої свободи та невимушеності. На нашу думку, твір можна виконувати й у вокальній техніці «*groove*», яка передбачає легкі відхилення від заданого ритму (особливо в повільних частинах), або «*swing*», яка

заснована на ритмі клавесу (ритмічний патерн, який є організуючим моментом в афро-кубінській музиці). Безумовно, виконуючи подібну музику, манера співу повинна бути більш вільною, що властиво саме естрадній манері звукоутворення. Хоровий колектив має володіти гнучкістю виконання, навичками імпровізації, розмаїттям тембрових фарб голосів. Не дивлячись на пріоритет джазової стилістики в месі, твір виконується і в церковному ужитку. Так, існує виконання «Маленької джазової меси» церковним хором «*The Choir of St James*» (Австралія) під час богослужіння. Хорове звучання поєднується з супроводом фортепіано, контрабасу та ударних, втім відрізняється стриманістю.

Таким чином, принципи виконання «Маленької джазової меси» сучасними хоровими колективами відповідають джазовій стилістиці твору, що проступає у вільному прочитанні окремих елементів цілого (використання фортепіано окремо чи з додаванням інших інструментів, імпровізація акомпанементу, окремих інтонацій у хорових партіях). Втім імпровізаційність поєднується з дотриманням основних ремарок композитора, що надає змогу не втратити логіки циклу як цілого. «Маленька джазова меса» Б. Чілкотта – успішний приклад синтезу традиційного духовного жанру з джазовими ідіомами. Отже, твір справедливо знаходить щирий відгук та признання як у виконавців, так і слухачів.

Список використаних джерел

1. Коверза О. Становлення джазового мистецтва як феномену музичної культури 20–30-х рр. ХХ століття в Україні. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. Вип. 14. С. 87-93.
2. Кучурівський Ю. С. Хорова музика сучасних британських композиторів як об'єкт музикознавчого дослідження. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Мистецтвознавство / за ред. О.С.Смоляка. Тернопіль, 2014. № 3. С.199-204.
3. Цзюньцзе Г. Традиції масової та духовної музики в «A little Jazz Mass» Боба Чілкотта (в інтерпретації китайських хорових колективів). *Часопис Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського*. Мистецтвознавство, 2019. Вип. 3 (44). С. 70-81.